

3

Komárom, 1919. május 17. A Komáromi Lapok hírlapi beszámolója Pozsony vármegye ideiglenes törvényhatósági bizottságának május 12-iki üléséről, amelyen a magyar képviselők külön nyilatkozatot tettek közzé a magyarság jogainak és a magyar állam területi épségének védelmében.

POZSONY MEGYE MAGYARSÁGÁNAK ÁLLÁSFOGLALÁSA

Pozsony vármegyének a cseh-szlovák kormánybiztos által kinevezett ideiglenes törvényhatósági bizottsága f. évi május 12-én tartotta első közgyűlését.

Ez a közgyűlés történelmi fontossággal bír a magyarság szempontjából s éppen azért le kell szögeznünk annak eseményeit. Le kell szögeznünk annál is inkább, mert Komárom vármegye északi felének és Komárom szabad városnak helyzete úgyszólván teljesen azonos Pozsony vármegyéével s így az események későbbi folyamán valószínűleg nálunk is fel fog mérülni hasonló nyilatkozat és óvástétel szüksége, mint amelyet a pozsony megyei magyar bizottsági tagok előterjesztettek.

A zsupáni jelentés előterjesztése után először dr. *Juriga* Nándor szólalt fel s egyebek közt kijelentette, hogy minden magyart édes testvérenek tekint, akikkel szívesen működik együtt egymás védelmében. Elsőrangú kötelességének tekintí, hogy hálás köszönetét fejezze ki *Bartal* Aurél volt főispán-kormánybiztos iránt, a ki a háború alatt atyai gondoskodással védte a nép érdekeit s nem tett különbséget a különféle nemzetiségű lakosság között. Indítványozza, hogy a közgyűlés szavazzon köszönetet *Bartal* Aurélnak. A közgyűlés az indítványt egyhangúlag elfogadta.

Majd *Bartal* Aurél volt főispán-kormánybiztos szólalt fel s körülbelül a következőket mondotta:

Egészen különös és idegen helyzetben vagyunk ma itt ebben a teremben s éppen azért nem veszik tőlem rossz néven, ha szomorúság szól ki a szavaimból. Közéleti működésemet, mint 25 éves gyerek ennél az asztalnál kezdtem meg s azóta e vármegye jó és rossz sorsában mindig megállottam helyemet s mindig együtt éreztem e vármegye lakosságával. Együtt érzek most is s ez az együttérzés rója rám azokat a kötelességeket, melyeket hazánk mai válságos helyzetében is híven kívánok teljesíteni.

Furcsa, hogy ma mint kinevezett ember vagyok itt, de végtére az emberek sorsa az isten kezében van, isten irányítja, isten gondviselésében meg kell nyugodnunk, azokon változtatni nem lehet. Amikor múlt ősszel Magyarországon saját honfiainak hitványsága és alávalósága folytán a vörös anarchia ütötte fel fejét, az entente hatalmak, hogy ezt az országot

amelynél szebb, jobb a világon nincs, megmentsék, csapatokat küldtek Magyarország területére, s a mi vidékünknek a megszállását a cseh-szlovák kormányra bízták. A kormány ide zsupánnak kinevezte Zoch Sámuel modori evangélikus lelkész urat. Mikor én erről a kinevezésről értesültem, megvallom, nagy megnyugvást éreztem, mert hisz a nagytiszteletű urat ismertem, ismertem tisztességes egyéniségét, jó szívét, mely jó szívének számtalan jelét láttam a háború alatt s mikor megtudtam, hogy az ő kezébe kerül a vezetés, tudtam, hogy az ő jó szíve, gondolkozása atrocitásokra nem fog vezetni, keresztényi szeretet fogja irányítani tevékenységét s azt a csapást, mely bennünket magyarokat ért, az ő szíve jóságával elviselhetővé fogja tenni.

Mint a vármegye lakosságának képviselője, csak elismeréssel nyilatkozhatom a zsupán úr eddigi működéséről, csak elismeréssel nyilatkozhatom az entente csapatok azon részéről, mely mondhatom saját tapasztalomból, hogy azoknak, akiknek közvetlen érintkezésük van a csapatokkal, az a meggyőződésük, hogy ezek tisztességes csapatok, nem erőszakoskodók, egyenesen a katonai végzések teljesítésére szorítkoznak.

Ennek dacára, mint magyar embernek csak egy kötelességem lehet, nyilatkozatot kell tennem s óvást kell emelnem a magyarság jogai s a magyar állam területi épsége érdekében. Mindenkinek, aki higgadtan gondolkodik, meg kell értenie, hogy nekünk magyar bizottsági tagoknak ez az első teendőnk, melynek elmulasztása bűn lenne saját nemzetünk ellen.

Ezután felolvassa a vármegye magyar bizottsági tagjai által aláírt következő óvástételt és nyilatkozatot:

Miután Magyarország azon területeinek hovátartozandósága, melyeket az entente hatalmak csapatai megszállva tartanak és amelyek a cseh-szlovák köztársaság birtokában vannak, sem a párisi békekongresszión, sem törvényes formában még rendezve nincs, a köztársasági kormánynak a közigazgatásunknak a fennálló törvényektől eltérő rendezésére vonatkozó rendelkezéseit időelőttieknek tartjuk, azokat törvényeseknek ez idő szerint el nem ismerhetjük.

Midőn ennek dacára itt megjelentünk s kinevezésünket elfogadjuk, tesszük azt azért, hogy így részeseivé válva a megye közigazgatásának, a megye velünk ugyanegy nézetet valló lakosságának, különösen a magyarságnak érdekeit megvédhessük és szolgálhassuk.

Ünnepélyesen óvást emelünk az ellen, hogy ezen tényünk bárki által a jelen állapot végleges, törvényes volta elismerésének vélelmezessék.

Pozsony, 1919. május 12-én.

Bartal Aurél, Id. Samarjay Emil dr. Gülcher Jakab, Kollárik József dr., Gálfy Gáspár, Svigruha Pál, Komzala Károly, Alló István, Farkas Péter, Faulhamer Ferenc, Nagy Károly, Bognár Ignác, Hochmann János, Pongrácz Frigyes, Bittó Dénes, Zichy József gróf, Bartal Ferenc, Szüllő Géza, Vermes Zoltán, Katona Móric.

Az óvás előterjesztése után Bartal Aurél élt a zárszó jogával, majd gróf Zichy József az alábbi beszédben csatlakozott az óváshoz:

Az igen tisztelt zsupán úr és a tisztelt gyülekezet kegyes lesz megengedni, hogy csak néhány szóval álláspontomat körvonalazzam és leszögezzem, megjegyezve, hogy én az imént felolvasott nyilatkozatokhoz hozzájárulok.

Tartozom evvel politikai múltamnak, tartozom mindazoknak, kik eddig megbecsülésükkel megtiszteltek.

Kötelességemnek tartottam e testület tagjává való kinevezést elfogadni, mert úgy hiszem, hogy jobb szolgálatot teszünk a közügynek, ha annak intézésében részt veszünk, mintha a kormányzatot – előzékenysége dacára – azon helyzetbe hozzuk, hogy sine nobis¹ – de nobis intézkedjék. Évek hosszú során át a magas, a nagy politikától tartózkodtam, igen hálátlan dolog ez, most is fokozott mérvben ez a szándékom és midőn fájdalommal tölt el hazám integritásának példátlan csorbitása, csak azt jegyzem meg, hogy nemzetiségemet soha sem fogom eltagadni, – ezt tót ajkú polgártársaink sem tették a múltban az övékre nézve. Magyar voltam, magyar vagyok, magyar leszek utolsó leheletemig, de ez nem fog gátolni abban, hogy az új államnak, mely esetleg szülőföldemen alakult, lojális alattvalója legyek s gyenge erőmmel segédkezzek ott, ahol éppen saját nemzetbelieim számára ezt a nagy változást és átalakulást elviselhetőbbé tehetem.

Szókimondó voltam egész politikai életemben – az leszek most is. Amilyen becsületeseznek tartom ott, ahol ez szükséges, a nyílt sisakkal való harcot, ép úgy vetem meg az alattomos konspirálást.

Sajnálattal kell egyúttal konstatálnom, hogy érzelmi szempontból állásfoglalásomat lényegesen előmozdítják azon események, melyek szomszédságunkban lejátszódnak, melyek nem államalkotó és fenntartó, de egyenest minden jogot eltipró tényekben nyilvánulnak. Magyarország túlélte a tatárjárást, túlélte a török uralmat, túl a germanizáló abszolutizmust, túl fogja-e élni azon feldarabolását, melyet a Habsburg-ház szerencsétlen politikája hozott rá, – ez a jövő titka – ezt fellebbenteni nem vagyok illetékes.

Hogy a jelenlegi százalmas állapotok nálunk kedvező és állandó jelleget öltsenek, ez legelső sorban azon mérsékelt, igazságos, tapintatos és államférfiúi bölcsességtől fog függni, mellyel a hatalom gyakorlói az új államot kormányozni fogják.

Lényegesen fog ehhez még az is járulni, ha a Párizsban székelő areopagus² megköti a végleges békét.

---

1 nélkülünk

2 Az ókori Athénban a legfelsőbb törvényszék. Utalás a béketárgyalásokra.

Ezeket kívántam kijelenteni azon reményben, hogy mindazon tapintatos kijelentéseket, melyeket a zsupán úrtól ismételt alkalommal hallottunk – tetteivel is honorálni fogja s ezen esetben bizvást mondhatom, hogy önzetlen közreműködésre számíthat, kivált ha az őszinte, nyílt szó meghallgatását is programjába vette fel.

Zoch Samu zsupán-kormánybiztos készséggel elismeri, hogy a készülőben levő új államalakulatnak kötelessége figyelembe venni a magyar nyelvű lakosság pszichológiai helyzetét. Ezért azt javasolja, hogy a közgyűlés vegye tudomásul a *Bartal Aurél* által előterjesztett óvást és nyilatkozatot.

A közgyűlés a zsupán indítványát egyhangúlag elfogadta s a magyar bizottsági tagok óvását tudomásul vette.

Komáromi Lapok, 1919. május 17. 1-2. p. A szerző megjelölése nélkül.

Az 1919 elején kinevezett Pozsony megyei bizottságban találunk több olyan személyt, akik később kulcsszerepet játszanak az OKP-ban illetve a csehszlovákiai magyar pártokban, pl. Bartal Aurél, Bittó Dénes, Szüllő Géza. Kinevezésükkor a magyar politikai vezetők először kerültek szembe a passzivitás, vagy aktivistas kérdésével, amely a kisebbségek egyik nagy dilemmája. Attól tartottak, ha elfogadják a csehszlovák hatóság kinevezését, azzal elismerik az új hatalmat és a párizsi békekonferencián a magyar békeküldöttség pozícióit gyengítik. Ha a passzivitást választják a magyar kisebbség képviselő nélkül marad. Mint a fenti cikkből is kitűnik az aktív részvétel, az érdekképviselet felvállalása, a sérelmek kimondása mellett döntöttek és a felolvasott állásfoglalással igyekeztek ennek a magyarokra nézve negatív politikai üzenetét ellensúlyozni.